

Polish Construction Review

Kompleksowy serwis informacyjny dla przedsiębiorców budowlanych

www.rynekbudowlany.com

WAŻNA INFORMACJA:

To jest **darmowy newsletter próbny**. Można go przesyłać każdemu w ramach organizacji, dla kogo może być użyteczny.

Aby zacytować zawartość tej publikacji, należy poprosić o zgodę PMR Ltd. (pmr@pmrpublications.com), podając informacje o treści i umiejscowieniu cytatu.

Polish Construction Review

Kompleksowy serwis informacyjny dla przedsiębiorców budowlanych

www.rynekbudowlany.com

Analiza rynku budowlanego

Drugi miesiąc wyższych wzrostów
w budownictwie *strona 2*

Budownictwo mieszkaniowe

Mieszkania oddane do użytku *strona 4*

Dane statystyczne

Gospodarka polska *strona 6*

Produkcja budowlano-montażowa
strona 7

Materiały budowlane *strona 8*

Dane o województwach *strona 9*

Koniunktura w budownictwie *strona 11*

Artykuły

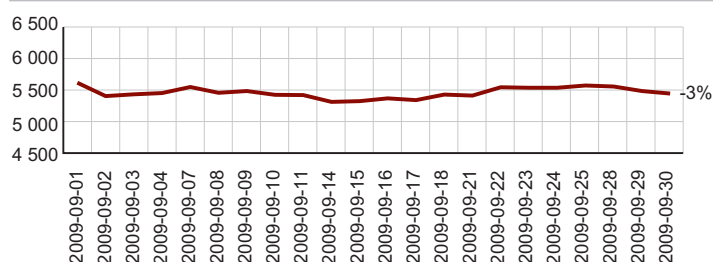
Pozwolenia budowlane – pierwsze
półrocze 2008 i 2009 roku *strona 13*

Budownictwo drogowe w Polsce
wychodzi na prostą *strona 16*

Odrębna własność obiektu
budowlanego – nieruchomości w 3D? *strona 17*

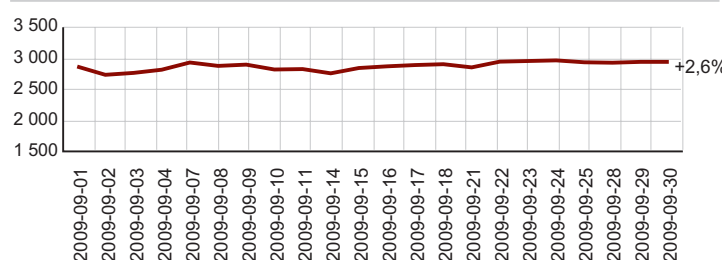
Konferencje i targi *strona 19*

WIG-Budownictwo, IX 2009

Źródło: Giełda Papierów Wartościowych, 2009

WIG-Deweloperzy, IX 2009

Źródło: Giełda Papierów Wartościowych, 2009

Drugi miesiąc wyższych wzrostów w budownictwie

Po lipcowym ożywieniu, produkcja budowlano-montażowa w sierpniu utrzymała dwucyfrowe tempo wzrostu głównie dzięki imponującym zwyżkom w grupie firm zajmujących się budownictwem inżynierskim. Wysokim wzrostom sprzyja również niska baza porównawcza z drugiej połowy ubiegłego roku. Deflacja w budownictwie nadal (...)

Czytaj na stronie 2 ▶

Produkcja przemysłowa

VIII 2009	I-VIII 2009
66,1 mld zł	554,0 mld zł
-0,2%	-6,5%

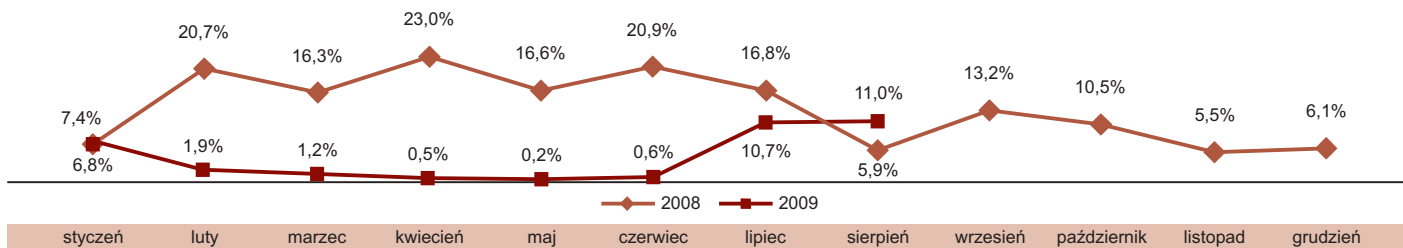
Produkcja budowlano-montażowa

VIII 2009	I-VIII 2009
7,1 mld zł	46,5 mld zł
11%	3,9%

Kurs € (1€=PLN)

VIII 2009	I-VIII 2009
4,1311 zł	4,4075 zł

Zmiany produkcji budowlano-montażowej, 2008-2009

Wielkości procentowe prezentują realne zmiany produkcji budowlano-montażowej w porównaniu do analogicznego roku poprzedniego
Źródło: GUS, 2009

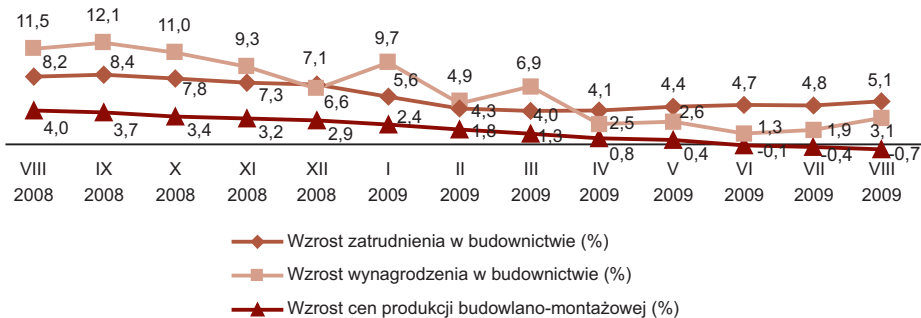
www.pmrpublications.com

Analiza rynku budowlanego

Drugi miesiąc wyższych wzrostów w budownictwie

Po lipcowym ożywieniu, produkcja budowlano-montażowa w sierpniu utrzymała dwucyfrowe tempo wzrostu głównie dzięki imponującym zwyżkom w grupie firm zajmujących się budownictwem inżynieryjnym. Wysokim wzrostom sprzyja również niska baza porównawcza z drugiej połowy ubiegłego roku. Deflacja w budownictwie nadal się pogłębia, natomiast wynagrodzenia oraz zatrudnienie w firmach budowlanych zaczynają rosnąć coraz szybciej.

Roczny wzrost poziomu zatrudnienia, przeciętnego wynagrodzenia brutto i cen w budownictwie w Polsce, VIII 2008-VIII 2009

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Po wyraźnym przyspieszeniu w lipcu, w sierpniu 2009 r. produkcja budowlano-montażowa utrzymała wyższe niż w poprzednich miesiącach tempo wzrostu, który osiągnął poziom 11%. W rezultacie, w pierwszych ośmiu miesiącach roku produkcja wzrosła o 4,3% w ujęciu nominalnym oraz o 3,9% w ujęciu realnym i wyniosła blisko 46,5 mld zł. W przeciwieństwie do lipca, kiedy to przyspieszenie związane było z poprawą produkcji firm zajmujących się wznoszeniem budynków, wzrost w sierpniu spowodowany był głównie zwyżką produkcji firm specjalizujących się w pracach inżynieryjnych – produkcja przedsiębiorstw z tej grupy zanotowała w sierpniu wzrost aż o 41,4% rok do roku.

Spadek cen w budownictwie w sierpniu pogłębił się do 0,7% i w dalszym ciągu nie dostrzegamy na rynku wyraźnych sygnałów zmiany tego trendu. Od kilku miesięcy znacząco zmienia się natomiast sytuacja w przypadku polityki kadrowej firm budowlanych. Dynamika poziomu zatrudnienia w przedsiębiorstwach budowlanych rosła w sierpniu już piąty miesiąc z rzędu, natomiast wzrost poziomu wynagrodzeń wyraźnie przyspieszył w ostatnich dwóch miesiącach.

Wyższe wzrosty produkcji budowlanej w lipcu i sierpniu nie są jednak rezultatem dużo większej liczby realizowanych projektów, lecz głównie efektem niskiej bazy

R E K L A M A

PMR Research oferuje pełną gamę ilościowych i jakościowych badań rynku:

- Międzynarodowe badania marketingowe w Europie Wschodniej
- Badania central location test/hall test
- Konsumenckie badania marketingowe
- Testy produktów i opakowań
- Projekty B2B
- Badania w sektorze medycznym

PMR Research
Expert insight

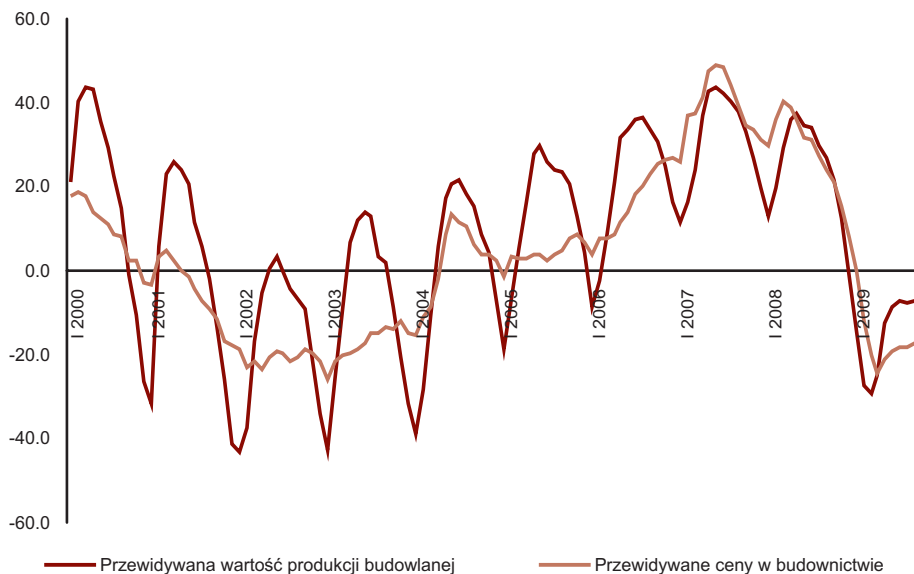

www.research-pmr.com

W celu uzyskania szczegółowych informacji, prosimy o kontakt:

tel./48/ 12 618 90 80, fax /48/ 12 618 90 08, info@pmr-r.com

Przewidywania firm budowlanych odnośnie produkcji budowlano-montażowej i cen w budownictwie, I 2000-VIII 2009

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

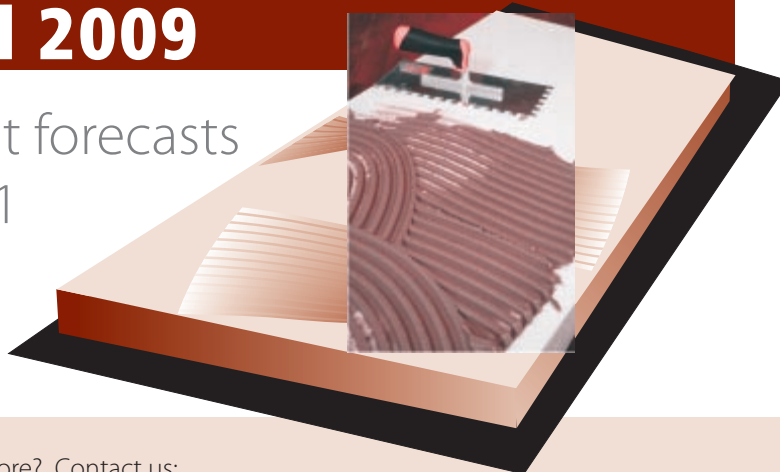
porównawczej. Dynamika produkcji w II połowie 2008 r. była dużo niższa niż w pierwszym półroczu minionego roku. Fakt ten z kolei miał znaczący wpływ na to, że wzrosty notowane w budownictwie w I połowie 2009 r. były tak niskie. Jak pokazują badania koniunktury, firmy budowlane nie spodziewają się w okresie najbliższych trzech miesięcy wyraźnego ożywienia, jeśli chodzi o wartość produkcji budowlanej czy poziom cen w budownictwie.

Bartłomiej Sosna
 Starszy analityk rynku budowlanego
 PMR Publications
 bartek.sosna@pmrpublications.com

R E K L A M A

Construction chemicals market in Poland 2009

Development forecasts for 2009-2011

Interested in finding out more? Contact us:

- e-mail: moreinfo@pmrcorporate.com
- fax /48/ 12 618 90 08 ■ tel. /48/ 12 618 90 30

PMR
 PUBLICATIONS

270409

Budownictwo mieszkaniowe

Mieszkania oddane do użytku

Mieszkania oddane do użytku i w trakcie budowy, 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	I-VIII 2009
Mieszkania oddane do użytku	114 066	115 353	133 698	165 833	101 256
Zmiana w liczbie mieszkań oddanych do użytku (%)	5,5%	0,1%	16,0%	24,0%	6,5%
Mieszkania w budowie (w tys.)	595,0	626,5	677,9	686,8	680,7
Zmiana liczby mieszkań w budowie (%)	-2,0%	3,9%	8,3%	1,3%	-4,1%

Źródło: GUS, 2009

www.pmpublications.com

Liczba mieszkań oddanych do użytku, I-VIII 2008 – I-VIII 2009

Województwo	Ogółem			Powierzchnia mieszkań oddanych do użytku, tys. m ²		
	I-VIII 2008	I-VIII 2009	Dynamika	I-VIII 2008	I-VIII 2009	Dynamika
Dolnośląskie	7 418	9 714	30,2%	702	846	20,0%
Kujawsko-Pomorskie	4 348	4 087	-6,8%	415	430	2,4%
Lubelskie	3 739	3 611	-4,5%	402	396	-1,7%
Lubuskie	2 190	2 325	7,3%	213	232	8,7%
Łódzkie	3 784	4 104	7,9%	432	463	6,5%
Małopolskie	9 185	12 630	27,0%	950	1 165	16,3%
Mazowieckie	22 731	24 966	4,4%	2 207	2 367	3,1%
Opolskie	783	949	16,3%	109	116	6,9%
Podkarpackie	3 161	3 009	-5,0%	386	373	-2,7%
Podlaskie	2 023	2 102	3,0%	238	207	-13,3%
Pomorskie	7 716	9 188	17,9%	744	851	14,4%
Śląskie	7 052	6 580	-4,5%	880	813	-6,6%
Świętokrzyskie	1 316	1 148	-14,7%	152	130	-16,6%
Warmińsko-Mazurskie	3 393	2 554	-25,2%	308	250	-18,9%
Wielkopolskie	9 800	9 320	-3,8%	1 065	983	-5,6%
Zachodniopomorskie	4 347	4 969	10,6%	431	461	4,4%
Polska	92 986	101 256	6,5%	9 632	10 085	3,3%

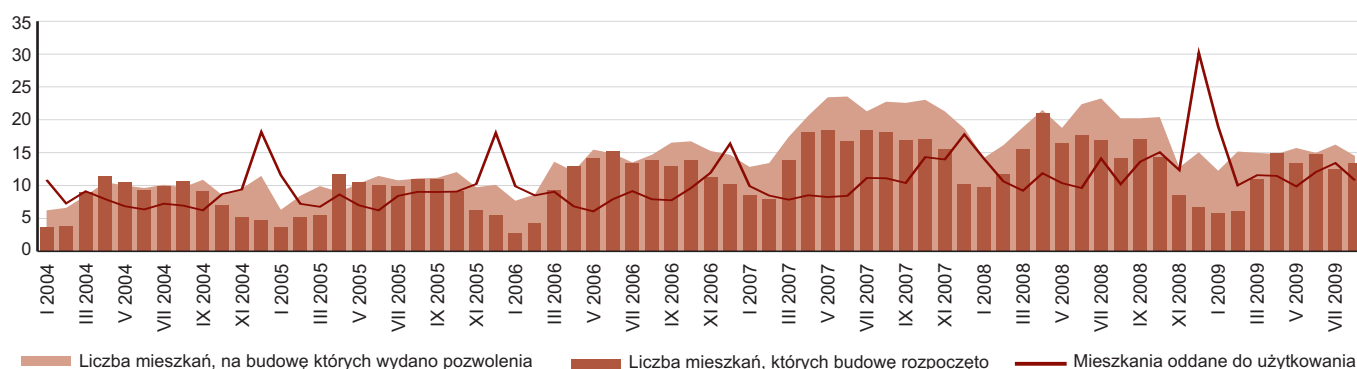
Wielkości procentowe prezentują zmiany poszczególnych pozycji w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego

Dane o liczbie mieszkań w poszczególnych województwach to dane meldunkowe, pochodzą z urzędów gmin i starostw powiatowych, mają charakter wstępny.

Źródło: GUS, 2009

www.pmpublications.com

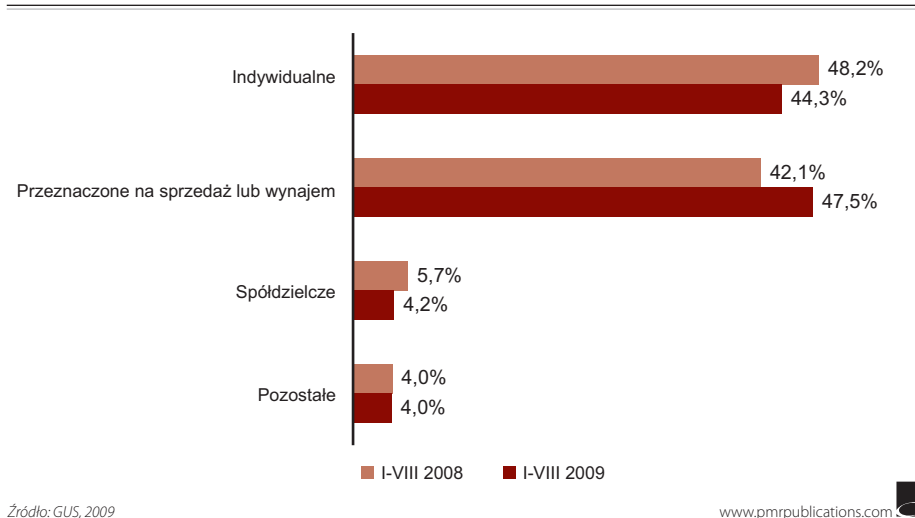
Pozwolenia budowlane, rozpoczęte budowy i mieszkania ukończone w Polsce (tys. mieszkań), I 2004-VIII 2009

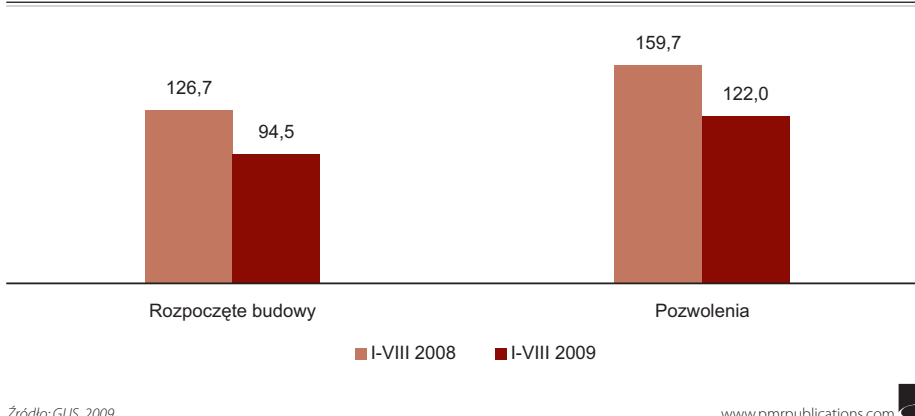
Źródło: GUS, 2009

www.pmpublications.com

Podział inwestorski mieszkań oddanych do użytku, I-VIII 2008 – I-VIII 2009

Liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto oraz na których budowę wydano pozwolenia (tys.), I-VIII 2008 – I-VIII 2009

W ciągu ośmiu pierwszych miesięcy 2009 r. oddano do użytku 101 256 mieszkań (z czego 4 279 w spółdzielniach mieszkaniowych, 44 880 w budownictwie indywidualnym, 48 094 mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem, natomiast pozostałe

4 003 mieszkania stanowiły lokale komunalne, zakładowe i społeczne czynszowe), co oznacza wzrost o 6,5% w stosunku do analogicznego okresu w 2008 r.

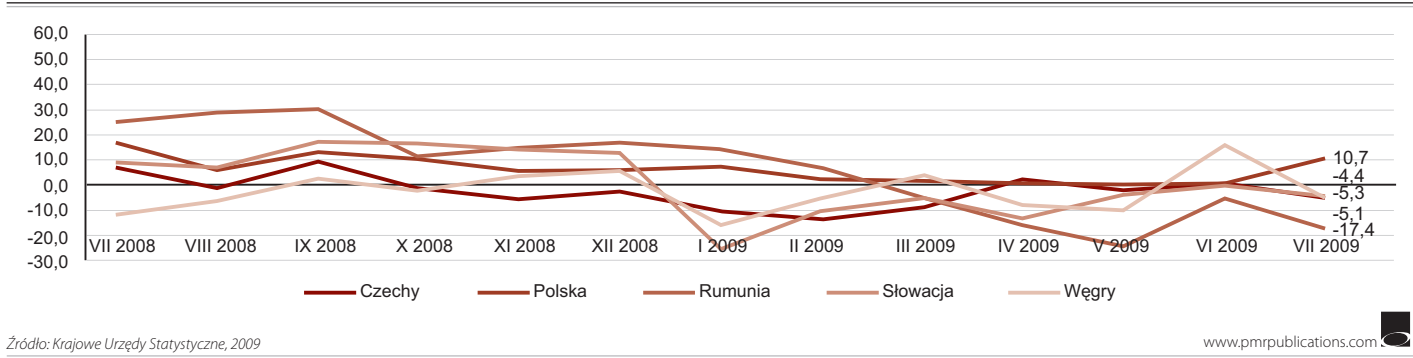
Na pozytywną ocenę zasługuje sytuacja w województwach dolnośląskim, gdzie zano-

towano wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku o 30,2%, oraz małopolskim, podlaskim i opolskim, w których zwwyżki wyniosły odpowiednio 27%, 17,9% oraz 16,3% w porównaniu z okresem styczeń-sierpień 2008 r. Najwięcej lokali mieszkalnych zostało ukończonych tradycyjnie w regionie mazowieckim – w ciągu ośmiu pierwszych miesięcy b.r. inwestorzy oddali ich tam prawie 25 tys. Natomiast drugą pozycję pod tym względem zajęło województwo małopolskie z 12,6 tys. oddanych mieszkań, a trzecią – dolnośląskie z 9,7 tys. lokali.

Od stycznia do sierpnia 2009 r. deweloperzy uzyskali zezwolenia na realizację 43,7 tys. lokali, czyli o 38,2% mniej niż w tym samym okresie roku ubiegłego, podczas gdy liczba pozwoleń wydanych inwestorom indywidualnym spadła o 9,7% rok do roku do 70,8 tys. Ogółem, w całym kraju w analizowanym okresie wszyscy inwestorzy uzyskali pozwolenia na budowę prawie 122 tys. mieszkań (23,6% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego) i rozpoczęli realizację 94,5 tys. jednostek mieszkalnych (spadek o 25,4%).

Pod względem liczby mieszkań oddanych do użytku w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, region mazowiecki osiągnął wynik 4,8 mieszkania na tysiąc osób, a małopolski – 3,8. Wysoki wskaźnik uzyskało także województwo dolnośląskie (3,4). Najgorsza sytuacja pod tym względem wystąpiła po raz kolejny w świętokrzyskim i opolskim (po 0,9 mieszkania na 1 tys. osób). Wskaźnik ten dla całej Polski osiągnął poziom 2,7, podczas gdy w okresie styczeń-sierpień 2008 r. wynosił 2,4, a od stycznia do sierpnia 2007 r. było to 1,9.

Dynamika wzrostu produkcji budowlanej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (% r/r), VII 2008-VII 2009

Dane statystyczne

Gospodarka polska

Główne wskaźniki makroekonomiczne

	2004	2005	2006	2007	2008	I-II kw. 2009
PKB						
Zmiana PKB	5,3%	3,6%	6,2%	6,8%	4,9%	1,1%
Wartość PKB (mld zł)	924,5	983,3	1 060,0	1 176,7	1 271,7	641,2
Wartość dodana brutto w przemyśle (mld zł)	207,3	213,8	229,9	252,2	256,9	123,9
Zmiana wartości dodanej brutto w przemyśle	10,5%	3,5%	10,0%	10,1%	3,9%	-5,5%
Wartość dodana brutto w budownictwie (mld zł)	45,4	52,2	59,8	73,5	87,0	35,7
Zmiana wartości dodanej brutto w budownictwie	1,8%	7,8%	11,6%	10,8%	11,0%	4,0%
Zmiana spożycia indywidualnego	4,7%	2,1%	5,0%	4,9%	5,4%	2,6%
Zmiana nakładów brutto na środki trwałe	6,4%	6,5%	14,9%	17,6%	8,2%	1,2%
Stopa bezrobocia	19,1%	17,6%	14,9%	11,4%	9,5%	10,8% (VIII 2009)
	2004	2005	2006	2007	2008	I-VIII 2009
Produkcja						
Produkcja sprzedana przemysłu (mld zł)	639,1	663,2	749,8	826,0	860,8	554,0
Zmiana produkcji sprzedanej przemysłu	12,3%	4,0%	11,9%	9,8%	2,5%	-6,5%
Wskaźnik cen towarów i usług						
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych	3,5%	2,1%	1,0%	2,5%	4,2%	3,5%
Wskaźnik cen produkcji						
Wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu	7,0%	0,7%	2,0%	2,0%	2,2%	4,1%
Wskaźnik cen produkcji budowlano-montażowej	2,5%	3,1%	3,2%	7,4%	4,8%	0,7%
Przeciętne wynagrodzenia miesięczne brutto						
Nominalna zmiana miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	4,1%	3,2%	5,1%	9,2%	10,3%	4,7%
Nominalna zmiana miesięcznego wynagrodzenia brutto w przetwórstwie przemysłowym	4,7%	2,8%	5,9%	9,7%	9,1%	3,5%
Inwestycje zagraniczne						
Inwestycje zagraniczne (mld €)	10,4	8,3	15,2	13,5	11,2	0,9 (I-VII 2009)

Wielkości procentowe prezentują zmiany poszczególnych pozycji w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego (z wyjątkiem „Stopy bezrobocia”, która pokazuje wartość na koniec danego okresu).
Źródło: GUS, NBP, 2009

www.pmrpublications.com

Wskaźniki finansowe

Wskaźniki finansowe	2008	VII 2009	VIII 2009
\$1=PLN ¹	2,4092	3,0596	2,8956
€1=PLN ¹	3,5166	4,3053	4,1311
Stopa dyskontowa ²	5,25%	3,75%	3,75%
Stopa lombardowa ²	6,50%	5,00%	5,00%

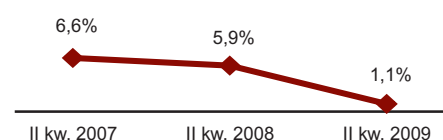
¹ Kurs średni

² Wartość na koniec okresu

Źródło: GUS, NBP, 2009

www.pmrpublications.com

Zmiana PKB

Źródło: GUS, 2009

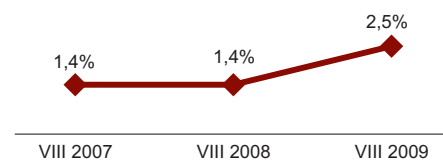
Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne – prognoza

Wskaźniki	III kw. 2009	
PKB	-0,5%	
Wskaźniki	2009	2010
PKB	0,2%	1,2%
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych	3,3%	2,4%
Wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu	3,8%	2,1%
€1=PLN (stan na koniec okresu)	4,20	3,75

Źródło: PMR Publications na podstawie prognoz BZ WbK, Citibank, Pekao, PKO BP, PKPP Lewiatan, Raiffeisen Bank, PMR Publications (średnie prognoz, uaktualnienie – czerwiec 2009)

www.pmrpublications.com

Wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu

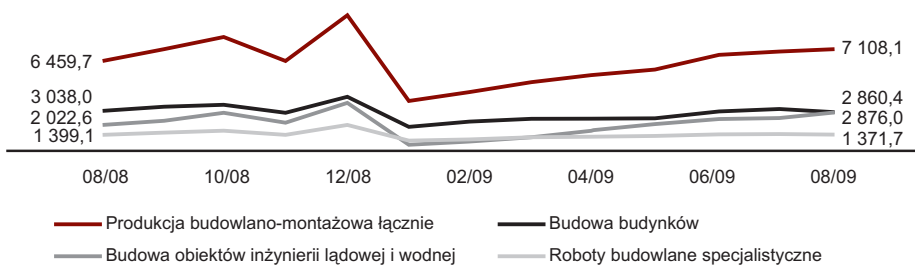
Źródło: GUS, 2009

Dane statystyczne

Produkcja budowlano-montażowa

Produkcja budowlano-montażowa (mln zł), VIII 2008-VIII 2009

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Produkcja budowlano-montażowa, 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Produkcja budowlano-montażowa					
mln zł	40,5	42,8	51,3	64,9	76,7
mln €	8,9	10,6	13,7	17,1	21,8
Zmiana produkcji budowlano-montażowej	-1,4%	2,9%	16,3%	17,0%	13,2%
Wznoszenie obiektów, inżynieria lądowa i wodna					
mln zł	33,2	35,3	42,5	53,7	63,6
mln €	7,3	8,8	10,9	14,2	18,1
Zmiana - wznoszenie obiektów, inżynieria lądowa i wodna	0,8%	3,8%	17,0%	17,2%	13,4%
Instalacje budowlane					
mln zł	7,5	6,0	7,1	8,8	10,3
mln €	1,6	1,5	1,8	2,3	2,9
Zmiana - instalacje budowlane	16,6%	-22,5%	11,2%	15,0%	10,9%

Produkcja budowlano-montażowa wykonana na terenie kraju przez jednostki budowlane o liczbie pracujących powyżej dziewięciu osób. Dane za lata 2004-2008 – dane ostateczne

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Zatrudnienie, wynagrodzenia i wskaźniki finansowe w firmach budowlanych, 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	I-VIII 2009
Przeciętne zatrudnienie (w tys.)	317	329	393	414	432
Zmiana przeciętnego zatrudnienia (%)	-0,2%	3,6%	9,1%	5,4%	5,6%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto					
zł	2 343,9	2 575,5	2 980,2	3 367,3	3 417,9
€	712,8	783,2	904,9	957,5	775,0
Nominalna zmiana przeciętnego wynagrodzenia brutto w budownictwie	5,5%	9,9%	15,5%	13,0%	4,3%
Zmiana wskaźnika cen produkcji budowlano - montażowej (%)	3,1%	2,9%	7,4%	4,8%	0,7%
	2005	2006	2007	2008	I-II kw. 2009
Wskaźnik poziomu kosztów (%)	97,6%	95,6%	93,4%	93,1%	94,6%
Wskaźnik płynności (%)	38,2%	40,0%	46,8%	42,0%	36,6%

Źródło: GUS, 2009

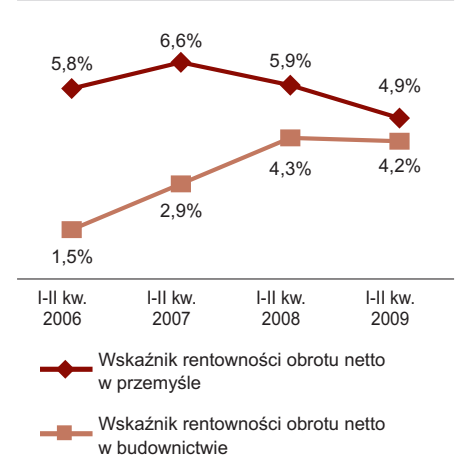
www.pmrpublications.com

W sierpniu 2009 r. wartość sprzedanej produkcji budowlano-montażowej w cenach bieżących wyniosła ok. 7,1 mld zł. W ujęciu realnym była ona o 0,8% niższa od zanotowanej w lipcu 2009 r. oraz o 11% wyższa w porównaniu z sierpniem 2008 r.

Styczeń-sierpień 2009

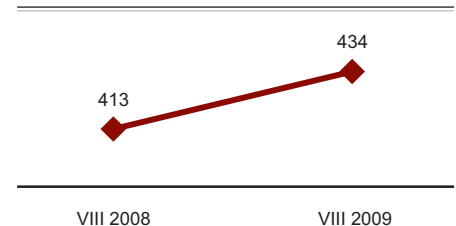

Wskaźnik rentowności obrotu netto w przemyśle i budownictwie, I-II kw. 2006 - I-II kw. 2009

Źródło: GUS, 2009

Przeciętne zatrudnienie w budownictwie (w tys.), VIII 2008-VIII 2009

Źródło: GUS, 2009

Dane statystyczne

Materiały budowlane

Produkcja podstawowych materiałów budowlanych, 2008-2009

Materiały budowlane - produkcja Zmiana (w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego)	2008	Sierpień 2009	Styczeń-sierpień 2009
Cement (w tys. ton)	17 017 1,9%	1 653 -1,2%	10 186 -12,2%
Klinkier cementowy (w tys. ton)	12 443 -4,6%	1 176 -8,9%	6 890 -16,5%
Wapno (w tys. ton)	1 886 -11,4%	155 0,6%	1 072 -19,6%
Spoiva gipsowe zawierające gips palony lub siarczan wapniowy (w tys. ton)	1 442 12,2%	91,6 -23,3%	680 -31,1%
Asfalty (w tys. ton)	1 646 -4,8%	352 63,9%	1 514 46,0%
Szyby zespolone jednokomorowe (w tys. m ²)	13 340 6,9%	1 244 2,5%	7 864 -8,5%
Szyby zespolone wielokomorowe (w tys. m ²)	328 0,0%	59 227,8%	320 29,6%
Okna i drzwi, ościeżnice i progi drewniane (w tys. m ²)	11 503 -7,1%	1 094 13,2%	7 760 3,9%
Płyty parkietowe z drewna o szerokości u podstawy nie mniejszej niż 40 cm (tys. m ²)	30 464 -6,1%	126 -7,6%	1 014 -17,2%
Dachówki ceramiczne (w tys.)	179 484 -0,3%	11 988 -20,6%	99 948 -18,0%
Wyroby sanitarne ceramiczne (w tonach)	110 701 6,5%	6 001 -23,1%	58 427 -23,1%
w tym: z porcelany (w tonach)	52 489 -1,0%	2 937 -32,7%	26 479 -24,9%
Cegły i inne materiały ceramiki ściennej wypalane z gliny, sotsowane pod oblicowaniem (dam ³)	3 721 2,6%	300 -8,0%	2 415 -12,3%
w tym: pustaki ścienne ceramiczne (dam ³)	3 364 4,0%	253 -4,9%	2 096 -7,8%
Cegły i inne materiały ceramiki ściennej wypalane z gliny, stosowane pod oblicowaniem (w mln cegieł)	1 991 3,9%	152 -13,0%	1 235 -15,5%
w tym: pustaki ścienne ceramiczne (w mln cegieł)	1 807 5,4%	128 -11,7%	1 070 -12,2%
Cegła wypalana z gliny (dam ³)	611 -12,0%	35,7 -35,9%	268 -36,3%
Cegła wypalana z gliny (w mln cegieł)	329 -10,8%	18,2 -39,6%	136 -40,3%
Bloki ścienne z betonu lekkiego (w tys. ton)	3 575 -13,3%	262 10,8%	2 105 -19,1%
Bloki ścienne z betonu lekkiego (dam ³)	5 016 -13,5%	372 13,8%	2 995 -17,7%
Elementy ścienne silikatowe (dam ³)	1 037 -0,5%	68,8 -18,5%	538 -27,8%
w tym: cegła silikatowa (dam ³)	625 -8,8%	35,5 -28,5%	289 -36,9%
Bloki i płyty ścienne gipsowe (w tys. ton)	1 181 2,7%	87,9 -19,6%	692 -17,9%
Masa betonowa prefabrykowana (w tys. ton)	27 448 9,1%	2 681 9,2%	16 816 -5,8%
Wyroby izolacji termicznej z wełny mineralnej (w tys. ton)	364 -21,2%	32,3 8,5%	209 -10,4%
Farby, lakiery i podobne środki pokrywające, farba drukarska i gotowe sykatywy (tys. ton)	1 067 6,4%	77 -23,8%	637 -16,1%

Uwaga: Główny Urząd Statystyczny jako „asfalt” klasyfikuje wyrób klasyfikowany w krajach Europy Zachodniej jako „bitum”.
Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Dane o województwach

	Polska	Dolnośląskie	Kujawsko-Pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opatowskie	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-Mazurskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
Ludność – stan w dniu 31 marca 2009, w tysiącach	38 139,5	2 876,6	2 068,2	2 160,4	1 009,2	2 546,6	3 289,3	5 208,5	1 032,4	2 099,6	1 190,9	2 222,1	4 643,8	1 271,8	1 427,2	3 399,9	1 692,9
Ludność miejska – stan w dniu 31 marca 2009, w tysiącach	23 295,9	2 026,0	1 258,5	1 005,5	642,8	1 636,3	1 624,5	3 366,3	541,0	863,8	716,2	1 475,2	3 631,9	575,5	854,8	1 914,0	1 163,6
Stopa bezrobocia – stan na koniec sierpnia 2009	10,8%	11,7%	14,5%	11,7%	14,6%	10,6%	8,9%	8,4%	11,4%	14,5%	11,4%	10,2%	8,4%	14,1%	18,1%	8,0%	14,2%
Produkcja sprzedana przemysłu, I-VIII 2009																	
• min zł	553 994,0	49 429,5	24 372,9	13 375,0	13 402,1	29 618,3	32 806,0	112 785,3	12 832,0	17 359,3	10 020,1	32 675,5	102 329,5	12 700,4	13 262,9	61 536,1	15 489,2
• min €	125 693,5	11 214,9	5 529,9	3 034,6	3 040,7	6 720,0	7 443,2	25 589,4	2 911,4	3 938,6	2 273,4	7 413,6	23 217,1	2 881,5	3 009,2	13 961,7	3 514,3
Zmiana produkcji sprzedanej przemysłu, I-VIII 2009	-6,5%	-6,3%	-6,3%	-14,0%	6,9%	-1,1%	-11,8%	-1,0%	-13,1%	-10,2%	0,7%	-2,0%	-13,3%	-7,9%	-4,9%	-5,7%	-2,3%
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle, w tys.																	
I-VIII 2009	2 469	214	124	82	65	168	171	319	58	122	49	139	442	62	77	293	83
Zmiana	-5,0%	-5,1%	-5,6%	-4,0%	-5,3%	-5,0%	-5,0%	-4,4%	-5,1%	-6,9%	-4,0%	-5,5%	-2,4%	-6,5%	-10,3%	-5,6%	-7,5%
Przeciętne wynagrodzenie brutto w przemyśle, I-VIII 2009																	
• zł	3 255,4	3 554,5	2 793,6	2 854,0	2 759,0	2 769,3	3 154,9	3 845,9	3 068,7	2 679,7	2 722,9	3 313,7	3 792,2	2 990,1	2 552,5	3 000,2	2 969,9
• €	738,6	806,5	633,8	647,5	626,0	628,3	715,8	872,6	696,2	608,0	617,8	751,8	860,4	678,4	579,1	680,7	673,8
Zmiana przeciętnego wynagrodzenia brutto w przemyśle, I-VIII 2009	4,6%	5,9%	4,9%	4,2%	4,4%	5,2%	4,7%	6,1%	3,7%	2,8%	0,4%	2,8%	4,3%	5,9%	1,7%	3,3%	4,7%
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego – stan w dniu 30 czerwca 2009	64 819	6 260	1 633	987	2 639	2 628	3 475	23 907	1 347	885	475	3 988	5 316	546	929	5 667	4 137

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Dane o województwach

Wszystkie dane statystyczne – z okresu styczeń-sierpień 2009*	Polska		Dolnośląskie		Kujawsko-Pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		Łódzkie		Mazowieckie		Opolskie		Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		Świętokrzyskie		Warmińsko-Mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie			
	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €	mln zł	mln €				
Produkcja budownictwa	89 776,7	20 369,1	5 699,6	1 293,2	2 720,7	617,3	2 296,2	521,0	1 256,4	3 507,7	795,8	1 498,4	29 648,2	6 726,8	1 510,1	342,6	2 645,4	600,2	1 498,4	1 948,2	442,0	1 170,3	5 158,2	9 709,0	2 153,5	488,6	2 033,6	461,4	2 204,4	9 716,1	2 204,4	3 169,4	719,1	
• mln zł	89 776,7		5 699,6		2 720,7		2 296,2		1 256,4	3 507,7		2 645,4	29 648,2	1 510,1	1 510,1	2 645,4	600,2	1 498,4	1 948,2	442,0	1 170,3	5 158,2	9 709,0	2 153,5	488,6	2 033,6	461,4	2 204,4	9 716,1	2 204,4	3 169,4	719,1		
• mln €		20 369,1		1 293,2		617,3		521,0		795,8		1 498,4		6 726,8		342,6		600,2		442,0		1 170,3		9 709,0		488,6		461,4		2 204,4		719,1		
Zmiana produkcji budownictwa	6,8%		9,5%		-4,6%		4,3%		19,5%	1,2%		0,6%	3,7%	19,2%	19,2%	13,2%	13,2%	13,2%	-6,0%	-6,0%	8,1%	6,4%	6,4%	19,6%	19,6%	12,2%	12,2%	12,2%	12,9%	12,9%	37,3%	37,3%		
Udział w produkcji budownictwa	100,0%		6,3%		3,0%		2,6%		1,4%	3,9%		7,4%	33,0%	1,7%	1,7%	2,9%	2,9%	2,9%	2,2%	2,2%	5,7%	10,8%	10,8%	2,4%	2,4%	2,3%	2,3%	10,8%	10,8%	10,8%	3,5%	3,5%		
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie, w tysiącach	432		33		20		17		8	21		38	87	8	8	18	18	18	9	9	26	62	62	12	12	14	14	45	45	14	14	14		
Zmiana przeciętnego zatrudnienia w budownictwie	5,6%		18,4%		4,7%		3,9%		13,5%	8,3%		8,4%	2,9%	9,4%	9,4%	0,2%	0,2%	0,2%	11,7%	11,7%	2,9%	3,7%	3,7%	13,7%	13,7%	-0,3%	-0,3%	5,1%	5,1%	0,0%	0,0%	0,0%		
Przeciętne wynagrodzenie brutto w budownictwie																																		
• zł	3 417,9		3 461,3		2 857,0		2 678,2		576,0	3 116,3		2 949,7	4 750,6	3 082,3	3 082,3	2 648,5	2 648,5	2 648,5	3 252,4	3 252,4	3 391,7	3 202,3	3 202,3	2 922,2	2 922,2	2 695,3	2 695,3	3 185,2	3 185,2	3 113,3	3 113,3	3 113,3		
• €	775,5		785,3		648,2		607,6		584,5	707,0		669,2	1 077,9	699,3	699,3	600,9	600,9	600,9	737,9	737,9	769,5	726,5	726,5	663,0	663,0	611,5	611,5	722,7	722,7	706,4	706,4	706,4		
Zmiana przeciętnego wynagrodzenia w budownictwie	4,3%		3,2%		3,3%		3,6%		-3,2%	11,7%		1,3%	6,9%	2,1%	2,1%	4,4%	4,4%	4,4%	3,6%	3,6%	3,6%	3,8%	3,8%	5,4%	5,4%	2,0%	2,0%	1,9%	1,9%	5,4%	5,4%	5,4%		
Inwestycje firm budowlanych, I-VI 2009																																		
• mln zł	-		129,3		34,5		41,3		5,4	18,5 (I-III)		104,6	569,6	16,9	16,9	61,7	61,7	61,7	20,9	20,9	48,2	224,3	224,3	20,8	20,8	23,6	23,6	73,8	73,8	19,2	19,2	19,2		
• mln €	-		28,9		7,7		9,2		1,2	4,2 (I-III)		23,4	127,4	3,8	3,8	13,8	13,8	13,8	4,7	4,7	10,8	50,2	50,2	4,7	4,7	5,3	5,3	16,5	16,5	4,3	4,3	4,3		

* oprócz inwestycji firm budowlanych
Źródło: GUS, 2009

Wyjaśnienia do danych statystycznych w naszym miesięczniku

Dane statystyczne przedstawiane w tabelach charakteryzują firmy zatrudniające ponad 9 osób.

Produkcja budownictwa

Kategoria ta obejmuje wszystkie przychody firm budowlanych. Oprócz przychodów pochodzących ze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej wliczane są tu także przychody nie związane bezpośrednio z działalnością budowlaną (np. przychody finansowe, przychody z działalności transportowej, handlowej, leasingowej itp.).

Produkcja budowlano-montażowa

Kategoria ta zawiera przychody firm budowlanych pochodzące wyłącznie z ich działalności budowlano-montażowej. Według klasyfikacji PKD 2007, Sekcja F – Budownictwo obejmuje trzy działy podzielone na poszczególne grupy robót:

Dział 41. Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków

- Grupa 41.1. Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków
- Grupa 41.2. Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych

Dział 42. Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

- Grupa 42.1. Roboty związane z budową dróg kołowych i szynowych
- Grupa 42.2. Roboty związane z budową rurociągów, linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych
- Grupa 42.3. Roboty związane z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Dział 43. Roboty budowlane specjalistyczne

- Grupa 43.1. Rozbiórka i przygotowanie terenu pod budowę
- Grupa 43.2. Wykonywanie instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych i pozostałych instalacji budowlanych
- Grupa 43.3. Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych
- Grupa 43.9. Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane.

Dane statystyczne

Koniunktura w budownictwie

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w budownictwie we wrześniu 2009 r. obniżył się bardzo nieznacznie w stosunku do sierpnia (kiedy to wynosił -4,5 pkt.), osiągając poziom -4,8 pkt. Był on niższy zarówno wobec września 2008 r. (o 23,8 pkt.), jak i w porównaniu do analogicznego miesiąca na przestrzeni ostatnich dziewięciu lat. W minionym miesiącu firmy sygnalizowały ograniczenia portfela zamówień a także produkcji budowlano-montażowej na poziomie zbliżonym do zgłaszanego w sierpniu br. W rezultacie, bieżąca sytuacja finansowa była przez nie oceniana również pesymistycznie, podobnie jak to miało miejsce miesiąc wcześniej. Oczekiwane w najbliższych miesiącach ograniczenie portfela zamówień powoduje, iż prognozy dotyczące produkcji budowlano-montażowej jak również sytuacji finansowej badanych przedsiębiorstw utrzymują się nadal na ujemnym poziomie.

Brak barier w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej zadeklarowało we wrześniu 5,2% przedsiębiorstw, podczas gdy w sierpniu odsetek ten wynosił 5,1%, natomiast we wrześniu 2008 roku było to 5,6%. Największe trudności napotymane przez firmy budowlane związane były z konkurencją ze strony innych firm (62,4% badanych we wrześniu br. i 62,6% w sierpniu wobec 49,4% we wrześniu 2008 r.) a także kosztami zatrudnienia (52,5% we wrześniu oraz 51% w sierpniu wobec 59,8% przed rokiem). W porównaniu z wrześniem ub.r., najbardziej wzrosło znaczenie przeszkód wiążących się z niedostatecznym popytem (z 20,2 do 45,2%), trudnościami z uzyskaniem kredytów (z 6,5 do 15,3% wobec 14,9% w sierpniu bieżącego roku) oraz konkurencją ze strony

innych firm, natomiast zmalała rola barier związanych z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (z 50,4 do 21,4% wobec 21,3 w sierpniu) oraz kosztami materiałów (z 37,5 do 25,8% we wrześniu i 26% w sierpniu br.).

We wrześniu przedsiębiorstwa ze wszystkich klas wielkości ze znacznym opóźnieniem ściągaly należne im płatności za wykonane roboty budowlano-montażowe. Najmniej znaczące opóźnienia sygnalizowały duże przedsiębiorstwa (o liczbie pracujących 250 i więcej osób). Bieżąca sytuacja finansowa przedsiębiorstw oceniana była we wrześniu nadal niekorzystnie, na poziomie zbliżonym do ubiegłego miesiąca. W podziale na klasy wielkości najbardziej pesymistycznie na ten temat wypowiadały się jednostki mikro (o liczbie pracujących do 9 osób).

Prognozy przedsiębiorstw budowlano-montażowych we wrześniu 2009 r. dotyczące sytuacji gospodarczej w ciągu najbliższych trzech miesięcy były nadal pesymistyczne. W podziale na klasy wielkości najbardziej niekorzystne prognozy formułowały jednostki mikro. Poprawy sytuacji gospodarczej spodziewały się głównie jednostki średnie i duże (o liczbie pracowników 50 i więcej osób).

Przedsiębiorcy oczekiwali ponadto spadku portfela zamówień. W podziale na klasy wielkości najbardziej pesymistyczne przewidywania formułowały jednostki mikro. Wzrostu portfela zamówień spodziewały się jednostki duże i – w mniejszej skali – średnie (o liczbie pracujących od 50 do 249 osób).

Większość firm spodziewała się również, że w ciągu najbliższych trzech miesięcy produkcja budowlano-montażowa będzie nadal spadać.

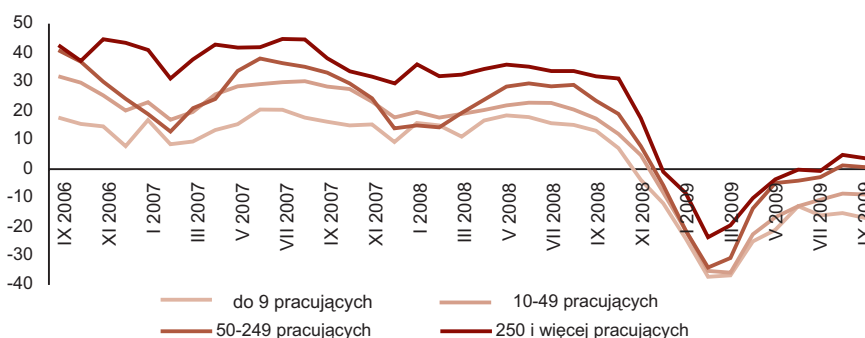
Koniunktura w budownictwie – uwagi metodologiczne

Badanie koniunktury w budownictwie prowadzone przez GUS od lipca 1993 r. obejmuje przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością budowlano-montażową, należące do sekcji F działu 45 („Budownictwo”) według Polskiej Klasyfikacji Działalności, z wyłączeniem grupy 45.5 („Wynajem sprzętu budowlanego i burzącego z obsługą operatorską”). Badanie prowadzone jest na podstawie ankiety miesięcznej. Bierze w nim udział ok. 2 200 jednostek, w części stanowiących stały panel respondentów.

Zebrane dane są prezentowane jako ważone procentowe udziały przedsiębiorstw, które wybrały dany wariant odpowiedzi lub jako salda, czyli różnica między ważonymi procentami odpowiedzi pozytywnych i negatywnych. w pytaniu o wykorzystanie mocy produkcyjnych wynik podawany jest w procentach.

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury gospodarczej przedsiębiorstw jest wskaźnikiem złożonym, licznym jako średnia arytmetyczna sald odpowiedzi na pytania dotyczące bieżącej i przewidywanej ogólnej sytuacji gospodarczej przedsiębiorstwa. Wskaźniki koniunktury w formie sald przyjmują wartości liczbowe z przedziału (-100, +100). Dodatnia wartość wskaźnika oznacza dobrą koniunkturę, zaś wartość ujemna – koniunkturę złą. Wzrost (spadek) wskaźnika oznacza poprawę (pogorszenie) sytuacji z punktu widzenia badanych przedsiębiorstw.

Ogólny wskaźnik koniunktury w budownictwie, podział według wielkości firm, IX 2006-IX 2009

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Pięć głównych barier dla działalności przedsiębiorstw na polskim rynku budowlanym, IX 2009

	Ogółem		1-9 pracujących		10-49 pracujących		50-249 pracujących		250 i więcej pracujących						
	Wartość	Zmiana m/m	Wartość	Zmiana r/r	Wartość	Zmiana m/m	Wartość	Zmiana r/r	Wartość	Zmiana m/m					
Konkurencja innych firm	62,4	-0,2	13,0	50,6	0,4	8,1	59,7	-0,1	14,7	68,6	-0,8	9,9	79,8	1,1	17,4
Koszty zatrudnienia	52,5	1,5	-7,3	39,3	0,0	-14,8	58,1	0,9	-5,2	51,9	2,6	-4,2	46,9	3,6	-14,5
Koszty finansowej obsługi działalności	29,2	1,4	0,4	27,4	2,4	3,1	29,7	1,5	-0,4	29,3	1,0	1,0	35,1	-0,6	7,5
Koszty materiałów	25,8	-0,2	-11,7	17,4	0,7	-14,6	28,5	-1,0	-10,6	26,6	0,1	-12,5	19,7	0,2	-8,2
Niedobór wykwalifikowanych pracowników	21,4	0,1	-29,0	20,1	-2,9	-30,9	23,5	0,6	-27,2	19,1	-0,1	-27,1	20,4	3,7	-49,6

Źródło: GUS, 2009

www.pmpublications.com

Obecna sytuacja firm budowlanych związana z realizacją robót budowlano-montażowych na rynku krajowym, IX 2009

	Ogółem		1-9 pracujących		10-49 pracujących		50-249 pracujących		250 i więcej pracujących						
	Wartość	Zmiana m/m	Wartość	Zmiana r/r	Wartość	Zmiana m/m	Wartość	Zmiana r/r	Wartość	Zmiana m/m					
Poziom produkcji	-11,6	0,9	-28,4	-21,8	-2,6	-35,8	-12,8	1,6	-27,9	-6,0	1,3	-25,2	-1,3	-0,3	-37,6
Sytuacja finansowa	-13,7	0,8	-23,2	-20,2	-1,7	-27,1	-15,5	1,1	-24,6	-9,7	0,2	-20,9	-1,0	2,7	-16,8
Portfel zamówień	-10,6	-1,2	-23,1	-19,5	-1,0	-28,2	-12,4	-0,6	-22,1	-4,9	-2,0	-21,7	2,3	-5,2	-30,7
Opóźnienia płatności	-14,9	0,9	-14,7	-15,2	-0,6	-12,4	-15,0	3,4	-15,2	-15,8	-16,4	-16,4	-7,4	7,7	-6,6
Wykorzystanie mocy produkcyjnych (%)	77,7	-0,2	-8,4	67,3	-1,4	-14,2	78,7	-0,2	-8,7	80,5	0,3	-5,0	82,2	-1,3	-8,9

Źródło: GUS, 2009

www.pmpublications.com

Przewidywana sytuacja firm budowlanych związanych z realizacją robót budowlano-montażowych na rynku krajowym, IX 2009

	Ogółem		1-9 pracujących		10-49 pracujących		50-249 pracujących		250 i więcej pracujących						
	Wartość	Zmiana m/m	Wartość	Zmiana r/r	Wartość	Zmiana m/m	Wartość	Zmiana r/r	Wartość	Zmiana m/m					
Portfel zamówień	-6,3	-2,4	-26,9	-19,6	-3,3	-34,7	-9,9	-2,3	-26,8	2,4	-2,4	-25,0	19,1	-3,4	-18,7
Wartość produkcji	-8,7	-1,3	-30,3	-20,5	-1,1	-30,7	-11,8	-1,1	-31,5	-1,3	-1,9	-28,4	16,4	-1,2	-30,4
Sytuacja finansowa	-11,1	-0,4	-29,5	-19,9	-1,7	-31,9	-13,7	0,0	-29,7	-4,7	-1,1	-28,6	6,8	0,7	-24,9
Ceny realizacji robót	-15,5	1,7	-36,4	-16,5	-0,8	-33,6	-13,8	2,3	-35,1	-16,0	1,9	-38,0	-15,7	3,5	-36,3
Zatrudnienie	-14,7	-1,3	-25,8	-11,9	-0,4	-24,2	-15,5	-1,7	-26,0	-14,4	-1,6	-25,4	-11,8	0,3	-27,4

Źródło: GUS, 2009

www.pmpublications.com

Pozwolenia budowlane – pierwsze półrocze 2008 i 2009 roku

W pierwszej połowie 2009 r. doszło do spadku liczby wydawanych pozwoleń budowlanych rok do roku. W wyniku globalnego kryzysu ekonomicznego, sytuacja na rynku budowlanym w Polsce zaczęła ulegać pogorszeniu już w drugiej połowie 2008 roku, a pierwsze dwa kwartały roku bieżącego przyniosły dalszy spadek aktywności inwestorów, zwłaszcza na rynku mieszkaniowym.

W I połowie 2009 roku wydano pozwolenia na budowę ok. 68,1 tys. obiektów wobec ok. 77,3 tys. w analogicznym okresie roku 2008. Jest to spadek o prawie 12%, podczas gdy rok wcześniej liczba budynków, na realizację których wydano pozwolenia wzrosła o 2,3% w stosunku do I połowy 2007 r. Dwa lata wcześniej zwyżka ta wyniosła natomiast 39,2% w porównaniu do pierwszego półrocza 2006 r.

Liczba obiektów mieszkalnych, na które wydano pozwolenia w ciągu pierwszych sześciu miesięcy br. obniżyła się w porównaniu z I półroczem 2008 r. o ponad 12,4% – w 48,9 tys. obiektów ma powstać ok. 85,1 tys. mieszkań. Tymczasem rok wcześniej zanotowano jeszcze zwyżkę liczby budynków mieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia o ponad 5,4% rok do roku.

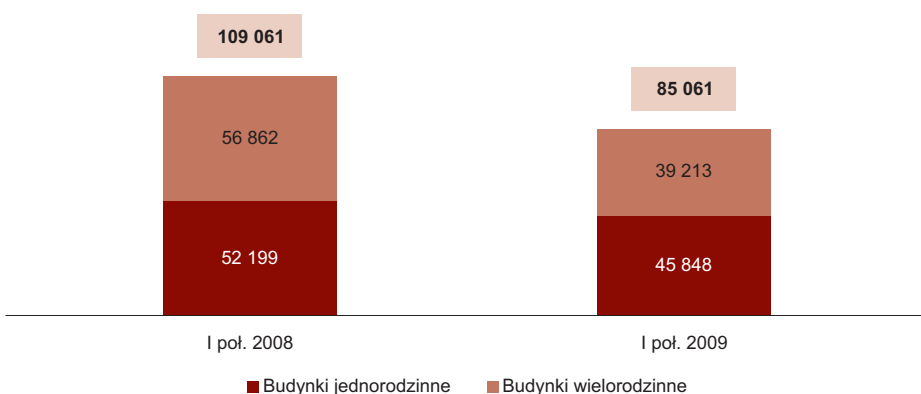
Pozwolenia budowlane (liczba budynków) wydane w I poł. 2008 i I poł. 2009

Typ budynków	I poł. 2008	I poł. 2009
Ogółem	77 252	68 117
Budynki mieszkalne	55 794	48 858
jednorodzinne	52 621	46 492
o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe zbiorowego zamieszkania	3 099	2 317
74	49	
Budynki niemieszkalne	21 458	19 259
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	1 078	957
biurowe	401	375
handlowo-usługowe	2 378	2 619
transportu i łączności	5 056	4 237
przemysłowe i magazynowe	3 138	2 600
obiekty kulturalne, edukacyjne, kultury fizycznej, opieki medycznej, szpitale	625	900
pozostałe	8 782	7 571

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Mieszkania, na które wydano pozwolenia, I poł. 2008 i I poł. 2009

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

R E K L A M A

Construction sector

in Poland, H1 2009

Development forecasts for 2009-2011

Interested in
finding out more?
Contact us:

www.pmrpublications.com

tel: /48/ 12 618 90 30

fax: /48/12 618 90 08

e-mail: moreinfo@pmrcorporate.com

PMR
PUBLICATIONS

R E K L A M A

[www.pmrpublications.com]

Construction sector in Romania 2009

Development forecasts
for 2009-2011

[www.constructionrussia.com]

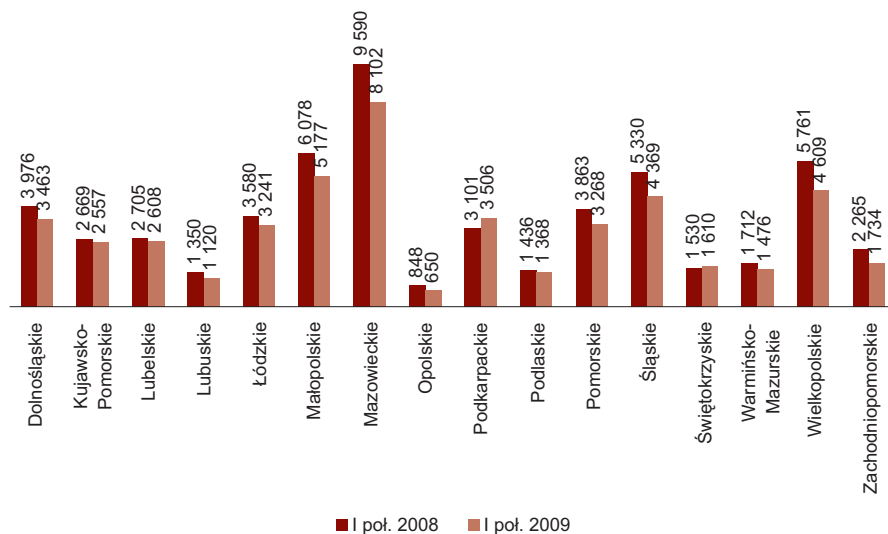
Interested in finding
out more? Contact us:

- tel. /48/ 12 618 90 30
- fax /48/ 12 618 90 08
- e-mail: moreinfo@pmrcorporate.com

160409

PMR
PUBLICATIONS

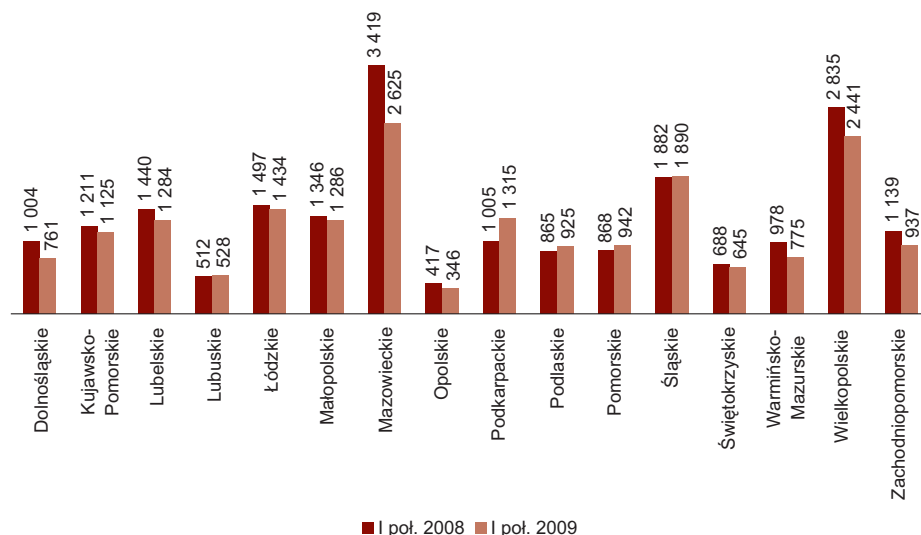
Pozwolenia budowlane - liczba budynków mieszkalnych według województw, I poł. 2008 i I poł. 2009

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Pozwolenia budowlane - liczba budynków niemieszkalnych według województw, I poł. 2008 i I poł. 2009

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

Najwięcej pozwoleń na budynki mieszkalne wydano w województwach mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim. Jednocześnie liczba pozwoleń w tej kategorii wzrosła jedynie w regionach podkarpackim i świętokrzyskim. W pozostałych województwach zanotowano spadki ilości zezwoleń na budynki mieszkalne, przy czym największe z nich wystąpiły w zachodniopomorskim, opolskim i wielkopolskim.

W odniesieniu do budynków niemieszkalnych, zanotowano spadek liczby wydanych pozwoleń budowlanych o ponad 10%.

Wzrosła jednak znacznie ilość zezwoleń na budowę obiektów kulturalnych, edukacyjnych, kultury fizycznej, opieki medycznej i szpitali (o prawie 44%), a także handlowo-usługowych (10%). Mniej pozwoleń niż rok wcześniej wydano natomiast na realizację obiektów przemysłowych i magazynowych (-17,1%), transportu i łączności (-16,2%), hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego (-11,2%), a także obiektów biurowych (-6,4%) oraz zaklasyfikowanych jako pozostałe (o blisko -13,8%).

Artykuł ten prezentuje dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) o liczbie budynków, na realizację których wydano pozwolenia budowlane w I połowie 2008 i 2009 roku. Nie ma w nim ujętych pozwoleń na budowę obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Dane Głównego Urzędu Statystycznego odnoszą się natomiast do zezwoleń na realizację nowych obiektów (pozwolenia na remonty bądź rozbudowę budynków istniejących nie są w nich ujęte). Jedno pozwolenie na budowę obiektu wielorodzinnego dotyczy większej liczby mieszkań, stąd różnica w liczbie budynków i mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia.

Zmiana liczby budynków, na których budowę wydano pozwolenia w I poł. 2009 r. (w porównaniu z I poł. 2008 r.)

Województwo	Zmiana liczby budynków mieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia	Zmiana liczby budynków niemieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia
Dolnośląskie	-12,9%	-24,2%
Kujawsko-Pomorskie	-4,2%	-7,1%
Lubelskie	-3,6%	-10,8%
Lubuskie	-17,0%	3,1%
Łódzkie	-9,5%	-4,2%
Małopolskie	-14,8%	-4,5%
Mazowieckie	-15,5%	-23,2%
Opolskie	-23,3%	-17,0%
Podkarpackie	13,1%	30,8%
Podlaskie	-4,7%	6,9%
Pomorskie	-15,4%	8,5%
Śląskie	-18,0%	0,4%
Świętokrzyskie	5,2%	-6,3%
Warmińsko-Mazurskie	-13,8%	-20,8%
Wielkopolskie	-20,0%	-13,9%
Zachodniopomorskie	-23,4%	-17,7%

Źródło: GUS, 2009

www.pmrpublications.com

R E K L A M A

PMR

Consulting

Expert advice

PMR Consulting oferuje szeroki zakres usług konsultingowych na rzecz firm zainteresowanych inwestycjami w Europie Środkowo-Wschodniej:

- badania możliwości wejścia na rynek
- usługi competitive intelligence
- usługi sourcingowe
- pomoc w przejęciach i przedsięwzięciach typu joint venture
- poszukiwanie dystrybutorów/przedstawicieli
- usługi quick consulting

PMR to firma specjalizująca się w dostarczaniu wysokiej jakości informacji rynkowych oraz usług firmom zainteresowanym rynkami Europy Środkowo-Wschodniej. Do głównych obszarów działalności PMR należy wydawanie publikacji biznesowych, świadczenie usług konsultingowych i badania rynku. Dzięki ponad dziesięcioletniej obecności na rynku i staraniom wysoko wykwalifikowanego zespołu, a także dzięki posiadaniu jednych z najczęściej odwiedzanych portali informacyjnych, PMR należy do największych firm w swojej branży w Europie Środkowo-Wschodniej.

W celu uzyskania szczegółowych informacji, prosimy o kontakt:

tel. /48/ 12 618 90 80, fax /48/ 12 618 90 08, e-mail: info@pmrconsulting.com

www.pmrconsulting.com

Budownictwo drogowe w Polsce wychodzi na prostą

Realizacja programu budowy dróg w Polsce wkracza w decydującą fazę. Rośnie liczba ogłaszanych i rozstrzyganych przetargów, a od 2010 r. wyraźnie zwiększy się łączna długość dróg w budowie. Jednak zaostrzająca się konkurencja wśród wykonawców i spadek cen ofertowych rodzą poważne zagrożenia dla terminowej realizacji projektów oraz ich jakości.

Po kilkuletnim okresie zawiedzionych oczekiwań, w 2009 r. firmy budowlane wreszcie odczuły przyspieszenie realizacji programu budowy dróg krajowych i autostrad. W naszym najnowszym raporcie zatytułowanym „Budownictwo drogowe w Polsce 2009. Prognozy rozwoju na lata 2009-2012” szacujemy, że w wariantcie realistycznym w najbliższych latach rynek budownictwa drogowego, mierzony wartością zrealizowanych robót, będzie rósł średnio o blisko 13% rocznie. W rezultacie, w samym tylko 2012 r. do użytku oddanych może zostać ponad 1 000 km dróg krajowych i autostrad. Jednak w naszej opinii, nie ma realnych możliwości terminowego zrealizowania całego programu budowy dróg krajowych. Istnieje bowiem wiele zagrożeń, które mogą spowolnić realizację dużych inwestycji drogowych.

Wysoka konkurencja na rynku pomiędzy wykonawcami, wywołująca wojnę cenową na etapie przetargów, może mieć bardzo niekorzystne skutki dla rynku budownictwa drogowego w najbliższych latach. Naszym zdaniem, duże skumulowanie prac drogowych, które będzie miało miejsce w Polsce w latach 2010-2012 może zaowocować m.in. wzrostem cen materiałów budowlanych i ich transportu, sprzętu oraz kosztów usług budowlanych. Dodatkowo, oprócz budowy nowych dróg, kontynuowany będzie program przebudów i remontów istniejących tras krajowych oraz samorządowych – jego realizacja również zaangażuje zarówno wykonawców, jak i dostawców materiałów budowlanych.

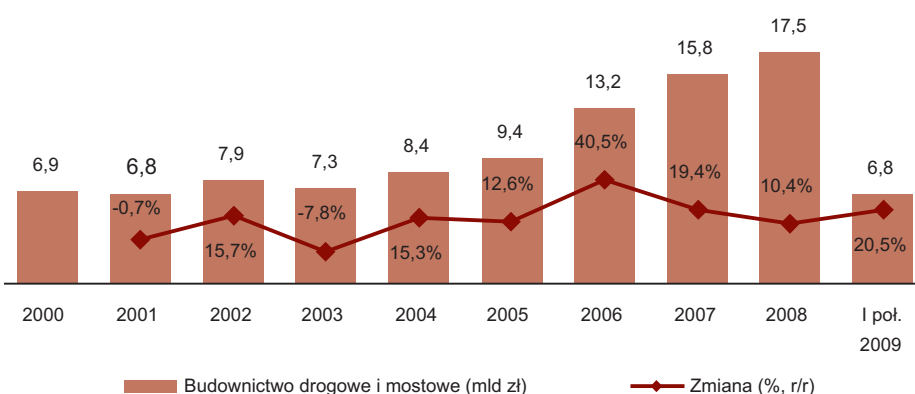
Wręcz ze wzmożoną realizacją kontraktów mogą wzrosnąć koszty budowy, co spowoduje konieczność ograniczenia marży lub

jej utrzymywanie kosztem jakości prowadzonych prac. Co więcej, poza ożywieniem w budownictwie drogowym oraz segmencie inżynierskim jako całości, na wzrost ogólnego poziomu cen w budownictwie będzie miał także wpływ wzrost realizowanych inwestycji kubaturowych na skutek ich wstrzymania w 2009 r.

W naszej opinii, negatywnie na branży drogowej odbije się z pewnością wybieranie najtańszych ofert, z pominięciem kryterium jakości. Dodatkowo, w przypadku wzrostu cen wykonawstwa, niewykluczone są roszczenia finansowe wykonawców czy nawet ich zejście z placu budowy. Pozytywnym jest fakt, że w zamówieniach publicznych na budowę nowych dróg coraz częściej poza kryterium cenowym pojawiają się także dodatkowe wyznaczniki stosowane przy weryfikacji ofert potencjalnych wykonawców, jak np. termin realizacji zamówienia czy długość gwarancji. Jak pokazał przykład rozstrzygniętego w połowie września br. przetargu na budowę jednego ze wschodnich odcinków autostrady A4, kryterium długości oferowanej gwarancji może decydować o ostatecznym wyborze wykonawcy.

Dzięki zwiększeniu przez GDDKiA ilości postępowań mających na celu wyłonienie wykonawcy z zastosowaniem procedury przetargu ograniczonego, zmalała liczba protestów składanych przez firmy zabiegające o zlecenia. Z kolei wprowadzenie przez drogowców przetargów w systemie Zaprojektuj i Zbuduj ma za zadanie skrócenie czasu realizacji inwestycji drogowych. Warto również zauważyć, że podczas gdy system Zaprojektuj i Zbuduj jest ciągle w realiach polskiego rynku drogowego nowością, w krajach zachodnich zaczęto już od niego odchodzić na rzecz systemu Early Contractor Involvement (ECI), w którym wykonawca współpracuje z zespołem projektowym już od wczesnego etapu planowania inwestycji. Dzięki temu osiągnięte są znaczące oszczędności zarówno w czasie budowy, jak i jej koszcie. System ten w Wielkiej Brytanii stosowany jest od 2001 r. i ocenia się, że skraca on czas pomiędzy początkiem prac nad projektem a rozpoczęciem robót budowlanych nawet o 40%.

Produkcja budowlano-montażowa z tytułu budowy dróg i mostów w Polsce (mld zł), 2000 – I poł. 2009

Źródło: Raport „Budownictwo drogowe w Polsce 2009. Prognozy rozwoju na lata 2009-2012”, PMR Publications, dział PMR, 2009

www.pmrpublications.com

Bartłomiej Sosna
Starczy analityk rynku budowlanego
PMR Publications
bartek.sosna@pmrpublications.com

Odrębna własność obiektu budowlanego – nieruchomości w 3D?

Prawodawstwo polskie, podobnie jak systemy prawne większości innych państw, oparte jest na sięgającej czasów starożytnych zasadzie, iż budynki i inne urządzenia trwale związane z gruntem stanowią części składowe nieruchomości gruntowej, a przez to – własność właściciela gruntu (*superficies solo cedit*).

Oczywiście zarówno prawo polskie, jak i inne systemy prawne znają wyjątki od powyższej zasady, co jednak nie podważa istnienia samej zasady ani jej prymatu na gruncie współczesnych uregulowań prawa cywilnego. Tytułem przykładu na gruncie prawa polskiego jako wyjątki od powyższej zasady można wskazać:

- prawo własności budynków i budowli przysługujące użytkownikowi wieczystemu nieruchomości gruntowej (art. 235 § 1 kodeksu cywilnego)
- prawo własności urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz innych urządzeń podobnych, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa (art. 49 §1 kodeksu cywilnego)
- prawo odrębnej własności lokalu mieszkalnego lub lokalu o innym przeznaczeniu (art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 roku o własności lokali).

Wkrótce na gruncie prawa polskiego może się jednak pojawić kolejny, istotny wyłom od powyższej zasady. Jego zwiastunem są opracowane w Ministerstwie Infrastruktury wytyczne do ustawy o odrębnej własności obiektów budowlanych oraz przygotowawany w tym zakresie sam projekt ustawy. Ze względu na wstępny charakter prac prawodawczych warto w chwili obecnej przedstawić jedynie pewien zarys projektowanych rozwiązań, nie skupiając się na szczegółowych założeniach, o których losach trudno dziś jeszcze wyrokować.

Przyczynkiem dla rozpoczęcia prac nad założeniami do ustawy o odrębnej własności obiektów budowlanych były napotykanne w praktyce realizacji inwestycji problemy z ustaleniem stanu prawnego obiektów budowlanych wykonywanych nad

lub pod powierzchnią gruntu (tunele, estakady, wiadukty, parkingi podziemne, metro itp.) w sytuacji, gdy realizujący przedsięwzięcie nie jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości zajętych pod inwestycję. Problemy te spowodowane były dotychczasową dwuwymiarowością postrzegania nieruchomości na gruncie prawa polskiego. Projekt Ministerstwa Infrastruktury wychodzi naprzeciw gospodarczym i ekonomicznym potrzebom wykreowania, a może raczej dostrzeżenia, trzeciego wymiaru nieruchomości i realizowanych na nich inwestycji.

Celem projektu ustawy przygotowanego przez Ministerstwo Infrastruktury jest umożliwienie ustanawiania odrębnej własności obiektu budowlanego zrealizowanego np. nad drogą publiczną (często spotykane m.in. we Francji stacje wypoczynkowe nad autostradami czy pomysł budowy Muzeum Niepodległości nad Trasą Łazienkowską w Warszawie) lub nad torami kolejowymi. Przyjęcie takiego rozwiązania przyniosłoby podwójne korzyści. Z jednej strony właściciel nieruchomości nie zostałby pozbawiony prawa korzystania z niej, mogąc jednocześnie czerpać dodatkowe profity natury ekonomicznej. Z drugiej zaś, inwestor uzyskałby silny tytuł prawny do zrealizowanego obiektu i większą swobodę dysponowania nim, jak również możliwość ustanawiania zabezpieczeń, które z kolei umożliwiłyby pozyskiwanie zewnętrznego finansowania inwestycji.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, ustanowienie odrębnej własności obiektu budowlanego ma być możliwe jedynie wówczas, gdy jego realizacja nie wyłączy możliwości korzystania z nieruchomości przez właściciela lub użytkownika wieczystego. Odrębna własność obiektu budowlanego nie byłaby związana z udziałem w prawie własności lub użytkow-

wania wieczystego nieruchomości (jak to ma miejsce w przypadku odrębnej własności lokali). Ustanowienie przedmiotowego prawa odrębnej własności obiektu budowlanego mogłoby nastąpić odpłatnie lub nieodpłatnie. Dla prawa odrębnej własności obiektu budowlanego prowadzona byłaby odrębna księga wieczysta, w której ujawniane byłyby m.in. hipoteki ustanawiane na tym prawie na zabezpieczenie spłaty uzyskanego na realizację inwestycji finansowania.

Ustanowienie prawa odrębnej własności obiektu budowlanego obejmowałoby procedurę o mieszanym charakterze, łączącym elementy z zakresu prawa administracyjnego i prawa cywilnego. Na wniosek inwestora starosta wydawałby promesę w formie postanowienia o dopuszczalności wydzielenia obiektu budowlanego. W oparciu o uzyskaną promesę właściciel (użytkownik wieczysty gruntu za zgodą właściciela) oraz inwestor zawieraliby umowę zobowiązującą do ustanowienia odrębnej własności obiektu budowlanego. Prawa z takiej umowy mogłyby stanowić przedmiot zastawu, w tym również zastawu rejestrowego. Po oddaniu obiektu do użytkowania starosta, na wniosek inwestora, wydawałby decyzję o samodzielności obiektu budowlanego i strony zawierałyby umowę o ustanowienie jego odrębnej własności. Z chwilą wpisu odrębnej własności obiektu budowlanego do założonej dla niego księgi wieczystej (wpis miałby charakter konstytutywny i dopiero z chwilą jego dokonania powstawałaby odrębna własność obiektu budowlanego) zastawy ulegałyby przekształceniu w hipoteki na odrębnej własności obiektu budowlanego.

Konsultowane przez Ministerstwo Infrastruktury założenia do ustawy spotkały się z pozytywnym przyjęciem i choć przedstawione zostały pewne zastrzeżenia, w tym m.in. kwestia uwzględnienia ograniczonej w czasie trwałości obiektów budowlanych, które miałyby stanowić przedmiot odrębnej własności, nie zaburzają one jednak pozytywnego przyjęcia rezultatu prac resortu infrastruktury.

Biorąc pod uwagę wstępny etap prac nad tym nowym rozwiązaniem prawnym, trudno w sposób pełny i wyczerpujący ocenić jego wady i zalety. Na ocenę tych zresztą pozwoli zapewne dopiero praktyka stosowania regulacji. Niemniej jednak należy pozytywnie ocenić prowadzone w Ministerstwie Infrastruktury poszukiwania nowych form realizacji inwestycji, które mogą okazać się niezwykle skutecznym katalizatorem prowadzącym do przyspieszenia wielu procesów inwestycyjnych, a także zwiększającym zaangażowanie kapitału prywatnego w reali-

zając wielu projektów publicznych. Odrębna własność obiektu budowlanego może stać się instrumentem istotnego ożywienia współpracy i realizacji inwestycji w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego i drugim, obok koncesji na roboty budowlane, narzędziem umożliwiającym inwestorom prywatnym realizację ich interesów ekonomicznych w ramach współpracy z podmiotami działającymi w sferze finansów publicznych.

Trudno jest dziś wyrokować, w jakim kształcie rozwiązania te zostaną przyjęte

i czy zostaną przyjęte w ogóle (niezależnie prace nad projektem przepisów, które kreowałyby tzw. prawo zabudowy jako nowe ograniczone prawo rzeczowe prowadzi Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego). Rozwiązania w powyższym zakresie są z całą pewnością bardzo oczekiwane, jednak nie należy się łudzić, iż rozwiążą one wszystkie problemy napotymane dziś w obrocie nieruchomościami i przy realizacji inwestycji. Niemniej jednak mogą stanowić miły krok w pokonywaniu istniejących trudności.

Marcin Tomasz Jakubaszek

Radca prawny

Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych

Miller Canfield W. Babicki A. Chelchowski i Wspólnicy Sp.k.

www.millercanfield.pl

R E K L A M A

PMR Online news services

Polish Market Online | Pharma Poland Online | Retail Poland Online
Retail Russia Online | CEE Retail Online | Construction Russia Online
Construction Poland Online | Rynek Budowlany Online

■ tel: /48/ 12 618 90 30 ■ fax: /48/12 618 90 08
■ website: www.pmrpublications.com
■ e-mail: sales@pmrcorporate.com

PMR

280808

Konferencje i targi

XV Konferencja Naukowo-Techniczna

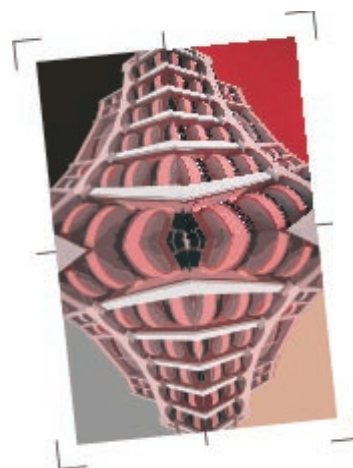
WYDARZENIE:	XV Konferencja Naukowo-Techniczna
MIEJSCE:	Ciechocinek
DATA:	21-23 październik 2009 SEKOCENBUD Tel.: +48 22 24 25 411
ORGANIZATOR:	Fax: +48 22 24 25 421 E-mail: m.libera@sekocenbud.pl URL: www.sekocenbud.pl

PROTECH'09 – Międzynarodowe Targi Produkcji i Technologii

WYDARZENIE:	PROTECH'09 – Międzynarodowe Targi Produkcji i Technologii
MIEJSCE:	Wrocław
DATA:	18-19 listopad 2009 Trade Media International Holdings Tel.: +48 22 852 44 15
ORGANIZATOR:	E-mail: aponiatowski@trademedia.us URL: http://www.targi-protech.pl

Construction market in Bulgaria 2009

Development forecasts
for 2009-2011

Interested in
finding out more?
Contact us at:

www.pmrpublications.com

- tel: /48/ 12 618 90 30
- fax: /48/12 618 90 08
- e-mail: sales@pmrcorporate.com

250309

PMR
PUBLICATIONS

FORMULARZ ZAMÓWIENIA

ABY ZŁOŻYĆ ZAMÓWIENIE PROSZĘ PRZESŁAĆ FORMULARZ FAKSEM NA NR: /48/ 12 618 90 08

Zamawiam roczną prenumeratę:

Polish Construction Review

(tygodnik: 52 wydania + miesięcznik: 12 wydań + dostęp on-line do bazy danych statystycznych)

Format PDF – dostarczany e-mailem

1	RODZAJ LICENCJI	Wersje językowe Single user licence* 5-user licence** Corporate licence*** Global licence****					
		☐ Angielska lub ☐ Obydwie wersje językowe	☐ Polska ☐ Obydwie wersje językowe	☐ €950 ☐ €1250	☐ €1380 ☐ €1800	☐ €2100 ☐ €2750	☐ €2800 ☐ €3650
		<p>* Zamawiając wersję „single user licence” prenumeratorem nabywa licencję upoważniającą do wykorzystywania publikacji wyłącznie w ramach jednego stanowiska komputerowego. Wszelkie kopiowanie, rozpowszechnianie oraz udostępnianie w sieci komputerowej (zarówno całości, jak i fragmentów) jest niedozwolone.</p> <p>** Zamawiając wersję „5-user licence” prenumeratorem nabywa licencję upoważniającą do kopiowania, rozpowszechniania oraz udostępniania publikacji (zarówno całości, jak i fragmentów) maksymalnie 5 osobom w obrębie oddziałów organizacji wymienionej na formularzu zamówienia, mieszczących się w tym samym kraju, w którym znajduje się siedziba oddziału zamawiającego.</p> <p>*** Zamawiając wersję „corporate licence” prenumeratorem nabywa licencję upoważniającą do kopiowania, rozpowszechniania oraz udostępniania publikacji (zarówno całości, jak i fragmentów) nieograniczonej liczbie osób w obrębie wszystkich oddziałów organizacji wymienionej na formularzu zamówienia, mieszczących się w tym samym kraju, w którym znajduje się siedziba oddziału zamawiającego.</p> <p>**** Zamawiając wersję „global licence” prenumeratorem nabywa licencję upoważniającą do kopiowania, rozpowszechniania oraz udostępniania publikacji (zarówno całości, jak i fragmentów) nieograniczonej liczbie osób w obrębie wszystkich oddziałów organizacji wymienionej na formularzu zamówienia, także tych mieszczących się w innych krajach, niż kraj oddziału zamawiającego. Także tych mieszczących się w innych krajach, niż kraj oddziału zamawiającego.</p>					
2	DANE DO FAKTURY	Jeśli dane kontaktowe różnią się od danych do faktury, proszę o przesłanie ich faksem razem z wypełnionym formularzem zamówienia.					
		☐ Pan ☐ Pani					
		Nazwisko	Imię				
		Stanowisko	Nazwa firmy				
		Branża	Adres				
		Państwo					
		Tel./Fax	E-mail	NIP			
3	FORMA PŁATNOŚCI	Polscy klienci muszą dodać 22% VAT. Dla polskich klientów faktura zostanie wystawiona w PLN wg bieżącego kursu NBP. Dla klientów zagranicznych faktura zostanie wystawiona w EURO.					
		☐ PRZELEW: PMR Ltd. Sp. z o.o. Dla klientów polskich: Raiffeisen Bank Polska S.A. ul. Armii Krajowej 18, 30-150 Kraków Numer konta: 36 1750 1048 0000 0000 0758 5225 Dla klientów zagranicznych: Raiffeisen Bank S.A., ul. Armii Krajowej 18, 30-150 Kraków Numer konta: PL 92 1750 1048 0000 0000 0758 5284 SWIFT CODE: RCBWPLPW			☐ KARTA KREDYTOWA: ☐ Diners Club ☐ Visa ☐ Eurocard / Mastercard ☐ American Express Kwota (w złotych wg bieżącego kursu NBP)		
		Właściciel karty					
		Nr karty					
		Ważna do					
		Adres billingowy karty					
4	Adres korespondencyjny						
	E-mail / tel. do działu księgowości						

Oświadczam, że w przypadku nie otrzymania któregokolwiek z egzemplarzy zobowiązuję się do skontaktowania z firmą PMR w ciągu 7 dni.

Upoważniam PMR Ltd. Sp. z o.o. do wystawienia faktury bez mojego podpisu oraz do wprowadzenia podanych przeze mnie informacji do bazy danych PMR Ltd. (Ustawa o ochronie danych osobowych, Dz.U. nr 133/97, poz. 883).

Gwarancja zwrotu pieniędzy: Jeśli jakość naszego serwisu nie spełni Państwa oczekiwań, w ciągu pierwszych 3 miesięcy objętych prenumeratą będą Państwo mogli zrezygnować z subskrypcji, otrzymując zwrot pieniędzy za nie przesłane numery.

 Podpis: Tylko podpisane zamówienia będą realizowane

Dziękujemy bardzo! Skontaktujemy się z Państwem w celu potwierdzenia zamówienia.

PMR Ltd. Sp. z o.o., tel. /48/ 12 618 90 00, fax /48/ 12 618 90 08, e-mail: moreinfo@pmrcorporate.com, ul. Supniewskiego 9, 31-527 Kraków, Polska
NIP 676-20-95-189, oznaczenie sądu: Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego,
Nr KRS: 0000057694, wysokość kapitału zakładowego: 130 000,00 zł

Polish Construction Review – Miesięczny przegląd rynku: Kompleksowy serwis informacyjny dla przedsiębiorców budowlanych

Wydawca: PMR Publications, www.pmrpublications.com

ul. Supniewskiego 9, 31-527 Kraków, Polska, Tel. /48/ 12 618 90 00, Fax /48/ 12 618 90 08, pmr@pmrpublications.com

© PMR Ltd. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Informacje zawarte w tej publikacji zostały zebrane przez PMR Publications i pochodzą ze źródeł powszechnie uznanych za wiarygodne. Ze względu na możliwość popełnienia błędów przez źródła informacji lub samo PMR Publications, PMR Publications nie gwarantuje prawdziwości i kompletności żadnej z informacji prezentowanych w niniejszej publikacji i nie ponosi odpowiedzialności za skutki podjętych na ich podstawie decyzji.

Redakcja: Katarzyna Grabarz – Redaktor naczelny, Bartek Sosna, Mateusz Malicki – Redaktorzy

DTP: Michał Grzywacz, Robert Krzeszowiak, Piotr Chronowski

Wydawcy: Richard Lucas, Kevin Fountoukidis

Marketing: tel. /48/ 12 618 90 20, marketing@pmrcorporate.com

Obsługa klienta: tel. /48/ 12 618 90 30, moreinfo@pmrcorporate.com